

Faktaa.

TIETOA JA TILASTOJA

1A

2011

IRMA GARAM JA SIRU KORKALA:

Kansainvälinen liikkuvuus ammatillisessa ja korkea-asteen koulutuksessa 2010

Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus

Centret för internationell mobilitet och internationellt samarbete

Centre for International Mobility

IRMA GARAM JA SIRU KORKALA:

Kansainvälinen liikkuvuus ammattillisessa ja korkea-asteen koulutuksessa 2010

Taustaa

 Tässä julkaisussa tarkastellaan ja taustoitetaan CIMOn keräämää tilastotietoa ammatillisen koulutuksen ja korkea-asteen opiskelijoiden sekä henkilökunnan kansainvälisestä liikkuvuudesta vuonna 2010.

Kansainvälinen toiminta ja liikkuvuus ovat keskeisiä välineitä koulutuksen kehittämisessä. Kansainvälisyys on nostettu yhdeksi painopistealueista myös koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa (KESU) vuosille 2007–2012¹. Siinä liikkuvuuden ammatillisessa koulutuksessa toivotaan kasvavan 30 % suunnittelukauden aikana. Lisäksi tavoitteeksi asetetaan aktiivinen osallistuminen eurooppalaiseen koulutusyhteistyöhön ja yhteistyön lisääminen EU:n ulkopuolisten maiden kanssa.

Korkeakoulutuksen kansainvälistymistavoitteet määritellään tarkemmin korkeakoulujen kansainvälistymisstrategiassa², joka ulottuu vuoteen 2015. Strategiassa liikkuvuus nähdään keinoksi edistää aidosti kansainvälistä korkeakouluyhteisöä. Vuositavoitteeksi asetetaan 16 000 lähtevää ja saapuvaa opiskelijaa korkeakouluihin. Lisäksi tavoitellaan 4000 lähtevää ja saapuvaa opettajaa tai tutkijaa yliopistoihin sekä 4000 lähtevää ja 3000 saapuvaa opettajaa tai asiantuntijaa ammattikorkeakouluihin. Pyrkimyksenä on myös nostaa ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä 20 000:een.

Kuten tässä julkaisussa esiteltävistä tilastoista selviää, osa kansallisista tavoitteista on jo saavutettu, osassa riittää vielä runsaasti työtä. Ammatillisen koulutuksen kokonaisliikkuvuus on kehittynyt tavoitteiden mukaisesti. Erityisesti pitkäkestoinen opiskelijaliikkuvuus on lisääntynyt vuosittain. Myös opettajien ja muun henkilöstön liikkuvuus on kasvanut tasaisesti. Henkilöstö lähtee kuitenkin maailmalle useimmiten muista syistä kuin opettajavaihtojen ja muiden työelämäjaksojen vuoksi, vaikka KESUssa kehoitetaan kiinnittämään huomiota juuri niiden lisäämiseen.

Korkeakoulujen opiskelijaliikkuvuus on sekin kasvanut toivottuun suuntaan. Ammattikorkeakouluissa 8000 kansainvälisesti liikkuvan opiskelijan tavoite on jo ylitetty, yliopistosektorilla tavoitetta lähestytään. Yliopistoissa lyhytkestoista liikkuvuutta ei tilastoida systemaattisesti, mistä syystä luvut eivät tältä osin ole täysin kattavat. Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä on korkeakouluissa kasvanut voimakkaasti, mutta tavoitteeseen on vielä matkaa. Tilastokeskuksen tietojen mukaan suomalaisissa ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa opiskeli vuonna 2009 runsaat 14 000 ulkomaista tutkinnon suorittajaa.

Opettajien, tutkijoiden ja asiantuntijoiden kansainvälinen liikkuvuus jää yliopistosektorilla tavoitteista, ammattikorkeakouluissa tilanne on parempi. Vuonna 2010 ammattikorkeakouluista lähti runsaat 4500 ja niihin tuli vajaan 2100 opettajaa tai asiantuntijaa vähintään viikon mittaiselle jaksolle. Yliopistoista lähti vuonna 2009 lähes 1300 ja niihin tuli runsaat 1700 opettajaa tai tutkijaa vähintään 2 viikon jaksolle.³

Tässä Fakta – Tietoa ja tilastoja -julkaisussa esitellään kahden CIMOn julkaiseman tilastoraportin tuloksia: *Kansainvälinen liikkuvuus ammatillisessa koulutuksessa 2010 (1/2011)* sekä *Kansainvälinen liikkuvuus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa 2010 (2/2011)*. Koko raportit on julkaistu pdf-muodossa Tietoa ja tilastoja -sarjassa ja ne löytyvät osoitteesta www.cimo.fi | [Palvelut](#) | [Julkaisut](#) | [Selvitykset](#).

Eri lähteistä kerättyä tietoa kansainvälisestä liikkuvuudesta löytyy myös CIMOn verkkopalvelusta osoitteesta www.cimo.fi | [CIMO asiantuntijana](#) | [Tietoa ja tilastoja](#) | [Opiskelijoiden ja oppilaitosten henkilökunnan kansainvälinen liikkuvuus](#).

■ Tämän julkaisun ensimmäisessä luvussa tarkastellaan ammatillisen ja korkeakoulutuksen kansainvälisen liikkuvuuden kokonaiskehitystä viime vuosina, jakaantumista opiskelijan sukupuolen mukaan sekä jakaantumista eri maanosiin. ■ Toisessa luvussa keskitytään ammatillisen koulutuksen ja ■ kolmannessa korkeakoulujen kansainväliseen liikkuvuuteen vuonna 2010.

¹ Koulutus ja tutkimus vuosina 2007–2012. Kehittämissuunnitelma. Opetusministeriö.

² Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia 2009–2015. Opetusministeriön julkaisuja 2009:21.

³ CIMO ei tilastoi yliopistojen opettajien ja tutkijoiden liikkuvuutta, vaan tiedot kerään suoraan opetus- ja kulttuuriministeriön KOTA-tietokantaan.

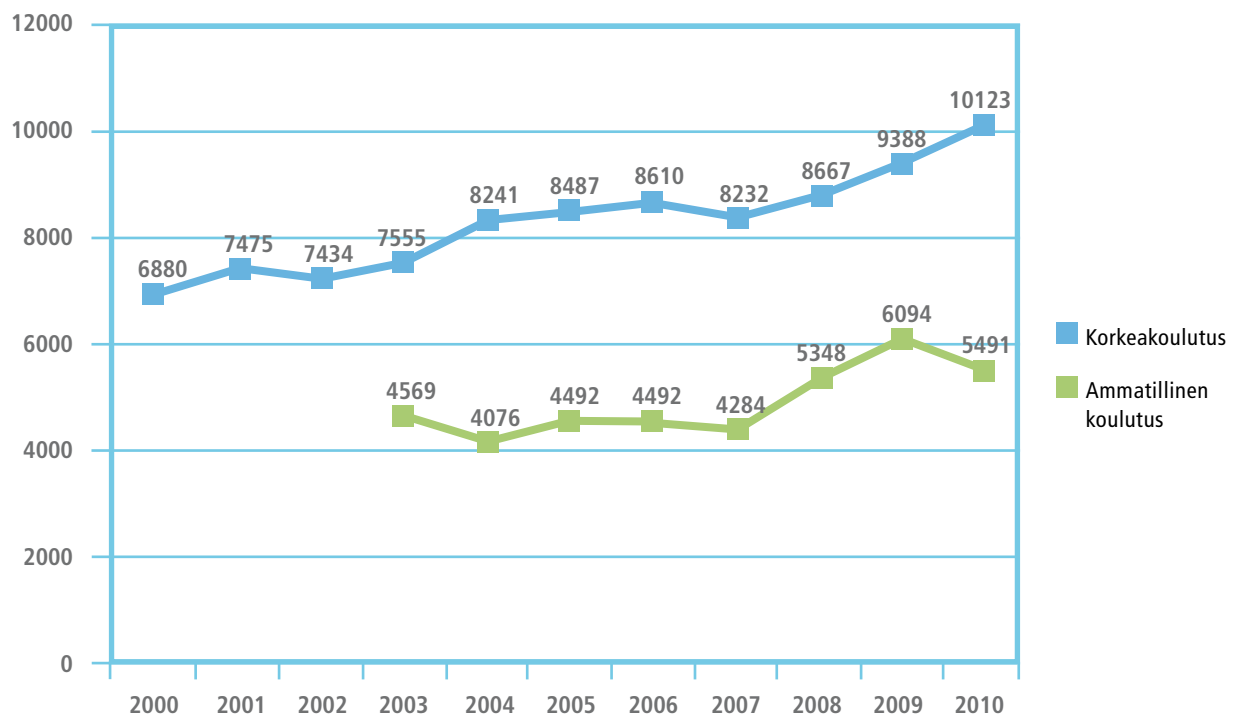

Näkökulmia ja kehityslinjoja

1.1 KORKEAKOULUOPISKELIJOIDEN LIIKKUVUDESSA REIPASTA KASVUA, AMMATILISESSA KOULUTUKSESSA PIENTÄ TAANTUMAA

Suomalaisten ammatillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen kansainvälinen opiskelijaliikkuvuus on pitkällä aikavälillä tarkastellen kasvanut. Kasvu on ollut epätasaista ja välillä jopa taantunut, kuten ammatillisessa koulutuksessa tapahtui vuonna 2010.

Korkeakoulujen liikkuvuus on 2000-luvulla lisääntynyt reippaasti: Suomesta lähtevien määrä on noussut lähes 50 %:lla, Suomeen saapuneiden lähes kaksinkertaistunut. Kasvu on ollut erityisen rivakkaa parin viimeisen vuoden kuluessa. Vuonna 2010 korkeakouluista lähti ulkomaille jo yli 10 000 opiskelijaa. Aiemmin 2000-luvulla heidän määrässään on ollut notkahduksia ja tasaisempia jaksoja.

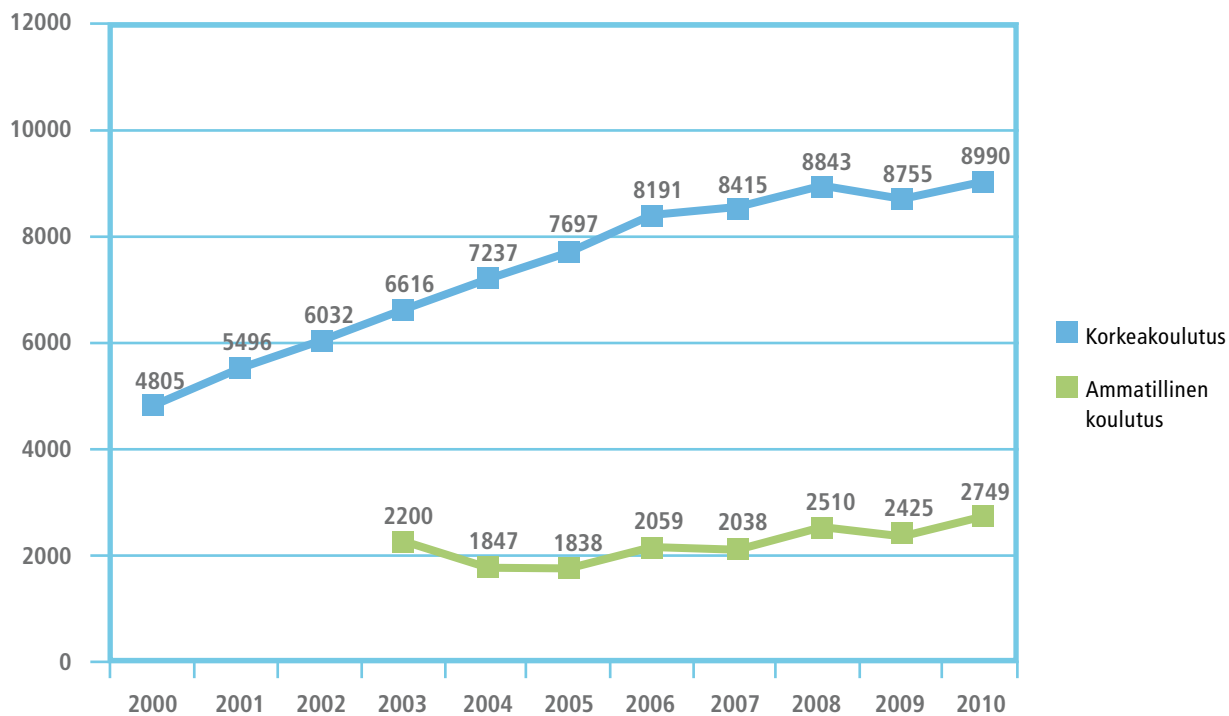
Kuvio 1. Suomesta ulkomaille lähteneet opiskelijat 2000–2010*

* CIMOlla on tiedot ammatillisesta koulutuksesta vuodesta 2003.

Ulkomaanjaksolle lähti 5491 ammatillisen koulutuksen opiskelijaa, mikä on 10 % vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Vähentymistä on tapahtunut ainoastaan lyhytkestoiselle eli alle kahden viikon mittaiselle jaksolle lähteneiden määrässä. Tämä liikkuvuusmuoto näyttää olevan hyvin herkkää vaihtelulle, sillä vuonna 2009 lyhytkestoisten ulkomaanjaksojen määrä kasvoi.

Suomen saapuneiden korkeakouluopiskelijoiden määrä kasvoi voimakkaasti 2000-luvun alkupuolella, mutta tahti näyttää parin viimeisen vuoden aikana tasaantuneen. Ammatillisiin oppilaitoksiin saapuneiden opiskelijoiden määrä on noussut tasaisesti, mutta maltillisesti korkeakoulutukseen verrattuna.

Liikkuvuusluvut kasvavat, mutta epätasaisesti. Erityisen herkkiä vaihtelulle ovat alle kahden viikon mittaiset ulkomaanjaksot ammatillisessa koulutuksessa.

Kuvio 2. Suomeen saapuneet opiskelijat 2000–2010

Mitä on kansainvälinen liikkuvuus ja miten sitä tilastoidaan?

Kansainvälisellä liikkuvuudella tarkoitetaan **opiskelijoiden tai oppilaitosten henkilökunnan opiskelua ja työskentelyä ulkomailla**. Tässä julkaisussa esiteltävissä tilastoissa liikkuvuus on ollut fyysistä – lukuihin lasketut henkilöt ovat konkreettisesti matkustaneet Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen opiskelemaan tai työskentelemään tietyn mittaiseksi ajaksi.

Opiskelijat ovat olleet ulkomailla mm. **opiskelijavaihdossa** tai **perehtymässä työelämään** työssäoppimisen tai harjoittelun avulla. Ulkomailla oleskelun pituus vaihtelee muutamasta viikosta kokonaiseen lukuvuoteen: ammatillisessa koulutuksessa olevien jaksot ovat yleensä lyhyitä, korkeakouluopiskelijoiden pitkiä. CIMOn tilastot eivät kata koko tutkintoaan ulkomailla suorittavia opiskelijoita.

Oppilaitosten henkilökunta käy muissa maissa esimerkiksi **yhteistyöhankkeisiin liittyvillä matkoilla** ja **valmistelevilla vierailuilla** tai opettamassa ja muunlaisilla **työelämäjaksoilla**.

Ammatillisen koulutuksen ja korkea-asteen tilastot kerätään melko erilaisten kriteerien perusteella. Ammatillisella puolella tilastointi koskee kaikkia **ammatilliseen tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevia opiskelijoita** sekä sen parissa työskenteleviä **opettajia ja muuta henkilökuntaa**. Tilastoinnissa ovat mukana aikaisemmasta poiketen myös oppisopimuskoulutus ja ammatillinen aikuiskoulutus.

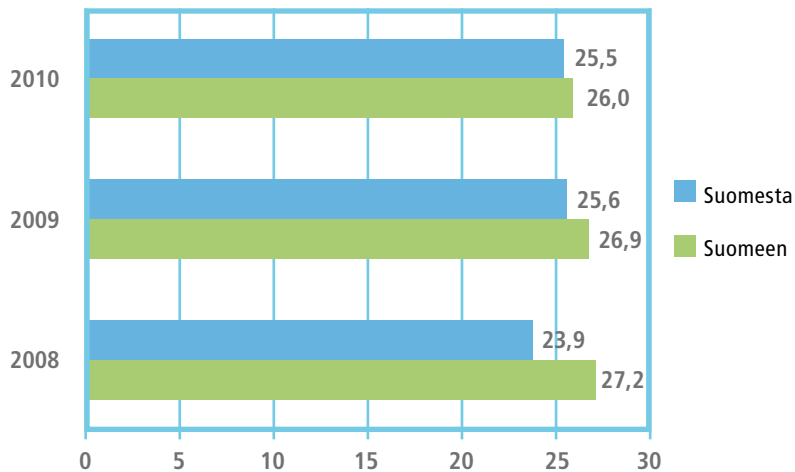
Ammatillisten oppilaitosten henkilökunnan liikkuvuudeksi tilastoidaan vähintään 5 päivää kestäneet matkat. Opiskelijoiden pitkäkestoisiksi liikkuvuudeksi lasketaan vähintään 2 viikkoa kestävät jaksot, lyhyiksi taas tätä lyhyemmät ulkomaanjaksot. Suomeen tulleiden osalta jakson pituutta ei ole määritelty.

Korkea-asteen tilastoinnissa ovat mukana **opiskelijoiden vaihto-opiskelu sekä tutkintoon kuuluva harjoittelu**. Korkeakouluopiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus jaetaan sekin pitkä- ja lyhytkestoiseen. Näissä tilastoissa tarkastellaan ainoastaan pitkäkestoisia eli vähintään 3 kuukauden mittaisia ulkomaanjaksoja. Tilastoissa ovat mukana sekä Suomesta lähteneet että suomalaisiin korkeakouluihin ulkomailta tulleet opiskelijat.

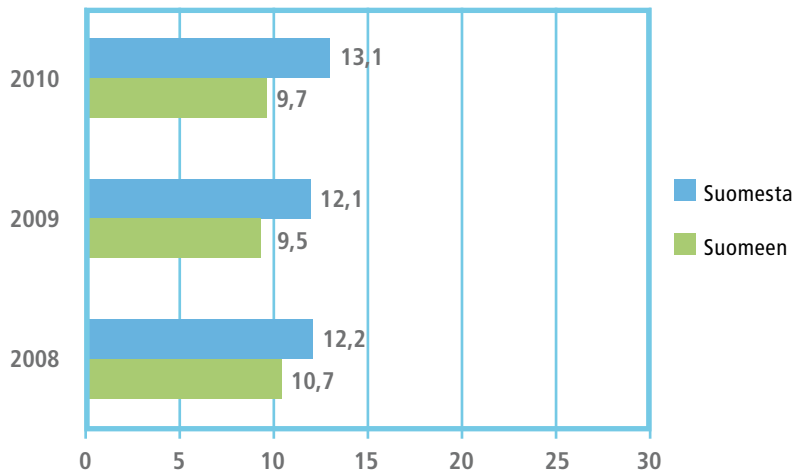
Tilastointi koskee opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimivia oppilaitoksia. Ammatillisessa koulutuksessa tilastoinnin piiriin kuuluvat ne Manner-Suomessa sijaitsevat oppilaitokset, jotka ovat saaneet Opetushallitukselta luvan ammatilliseen tutkintoon tähtäävän koulutuksen järjestämiseksi.

Tutkinto-opiskeluun liittyviä tilastoja tuottavat Kela (suomalaiset opintotuen saajat ulkomailla) ja Tilastokeskus (ulkomaiset opiskelijat Suomessa).

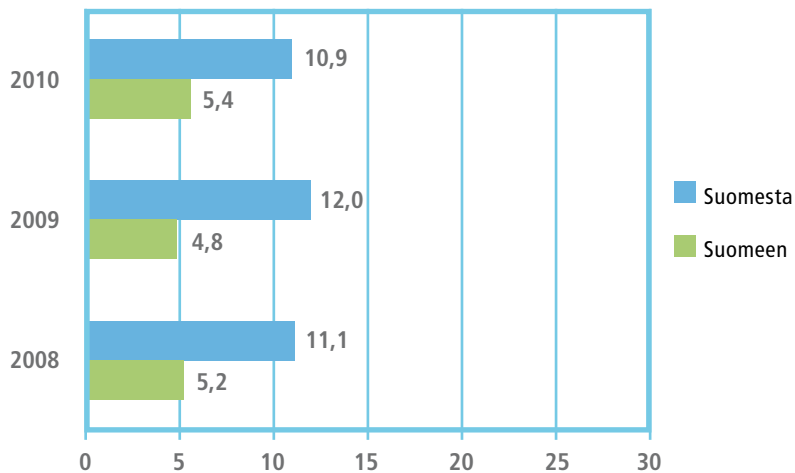
Tässä julkaisussa ei käsitellä korkeakoulujen opettajien ja muun henkilökunnan liikkuvuutta. CIMOn keräämistä tilastoista, jotka koskevat ammattikorkeakoulujen opettajien ulkomaanjaksoja, saa tarkempaa tietoa Tietoa ja tilastoja -sarjassa kokonaisuudessaan julkaistusta raportista (2/2011).

Kuvio 3: Yliopistojen opiskelijaliikkuvuus suhteessa uusien opiskelijoiden määrään 2008–2010, %

Kuvio 4: Ammattikorkeakoulujen opiskelijaliikkuvuus suhteessa uusien opiskelijoiden määrään 2008–2010, %

Kuvio 5. Ammatillisen koulutuksen opiskelijaliikkuvuus suhteessa uusien opiskelijoiden määrään 2008–2010, %

Miten arvioidaan aktiivisuutta kansainvälisessä liikkuvuudessa ?

Oppilaitoksen aktiivisuutta kansainvälisessä liikkuvuudessa voi tarkastella esimerkiksi **suhteutamalla ulkomaille lähtevien ja sieltä tulevien opiskelijoiden määrät samana vuonna opintonsa aloittaneiden määrään**. Yliopistoissa lähtijöiden suhteellinen osuus uusien opiskelijoiden sisäänotosta on viime vuosina hieman kasvanut, vuonna 2010 se oli 25,5 %. Ulkomailta tulevien opiskelijoiden määrä on suurempi kuin lähtijöiden ja vastaa 26 % uusien opiskelijoiden määrästä. Saapujien suhteellinen osuus on ollut laskemaan päin.

Ammattikorkeakouluissa luvut ovat selvästi pienempiä: ulkomaille lähtijöiden suhteellinen osuus on 13,1 % ja Suomeen tulleiden alle 10 % uusien opiskelijoiden määrästä. Kehitys on samansuuntaista kuin yliopistosektorilla: lähtijöiden osuus on viime vuosina kasvanut ja saapuneiden pienentynyt. Ammattikorkeakouluissa lähtijöitä on enemmän kuin ulkomailta tulleita.

Kuva liikkuvuuden aktiivisuudesta muuttuu, kun **lähtevien ja saapuvien opiskelijoiden määrä suhteutetaan samana vuonna suoritettujen tutkintojen määrään**. Yliopistoissa ulkomaille lähtevien opiskelijoiden määrä vastaa 18,3 % ja Suomeen tulevien 18,7 % vuonna 2010 suoritetu-

ta tutkinnoista. Ammattikorkeakouluissa lähtijöiden määrä vastaa 22 % ja tulijöiden 16,4 % tutkinnoista. Tämän tarkastelutavan mukaan erot yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välillä kaventuvat, ja ammattikorkeakoulut lähettävät opiskelijoitaan ulkomaille aktiivisemmin kuin yliopistot.

Vaihtelua selittää se, että ammattikorkeakouluissa aloittaa vuosittain reilusti enemmän uusia opiskelijoita kuin siellä suoritetaan tutkintoja. Osa opiskelijoista siis keskeyttää opintonsa tai siirtyy muualle. Yliopistoissa tilanne on päinvastainen, tutkintojen määrä on suurempi kuin uusien opiskelijöiden, sillä opiskelija voi suorittaa opintojensa aikana sekä kandidaatin että maisterin tutkinnot.

Ammatillisesta koulutuksesta ulkomaille lähteneiden osuus samana vuonna opintonsa aloittaneiden määrästä on vaihdellut 11–12 % välillä. Suomeen saapuneiden osuus on ollut noin 5 %.

Vuonna 2010 ulkomaille lähteneiden osuus vastasi 16 % ja saapuneiden 8 % suoritetuista tutkinnoista. Tilanne on sama kuin ammattikorkeakouluissa: suhdeluku nousee huomattavasti, koska tutkinnon suorittajien määrä on pienempi kuin koulutuksessa aloittaneiden.

1.2 NAISTEN OSUUS ULKOMAILLE LÄHTIJÖISTÄ ON SUUREMPI KUIN MIESTEN

Suomesta ulkomaille suuntautuva opiskelijaliikku-
vuus on vahvasti sukupuolittunutta, sillä naisten
osuus maailmalle lähtijöistä on lähes aina suurempi
kuin heidän osuutensa opiskelijoista.

Vaikka lähes puolet (47 %) yliopisto-opiskelijoista
on miehiä, jää heidän osuutensa ulkomaille lähti-
jöistä 38,5 %:iin. Ammattikorkeakouluissa tilan-
ne on samansuuntainen: miesten osuus on kaikista
opiskelijoista 45 % ja ulkomaille lähtijöistä 36,5 %.
Miesten osuus lähtijöistä on korkeakouluissa kui-
tenkin lisääntynyt parilla prosenttiyksiköllä edelli-
seen vuoteen verrattuna.

Osaltaan naisten yliedustusta selittää se, että monet
naisvaltaiset alat ovat muutenkin aktiivisia kansain-
välisessä liikkuvuudessa. Tällaisia ovat esimerkiksi
yliopistojen oikeustiede sekä humanistiset ja yhteis-
kuntatieteet ja ammattikorkeakoulujen matkailu-,
ravitsemis- ja talousala sekä liiketalous, hallinto ja
kulttuuri.

Naiset ovat aktiivisempia liikkumaan myös yksittäis-
ten – eli myös miesvaltaisten – alojen sisällä. Tau-
lukoissa 1 ja 2 tarkastellaan naisten osuutta eräillä
suurilla aloilla korkeakouluissa; lähes kaikissa nai-
set suuntaavat ulkomaille useammin kuin heidän
osuutensa koko opiskelijajoukosta antaisi olettaa.
Ainoastaan ammattikorkeakoulujen yhteiskuntatie-
teiden, liiketalouden ja hallinnon alalla sekä sosiaa-
li- ja terveystieteiden alalla naisten osuus ulkomaille lähte-
neistä vastaa heidän osuuttaan opiskelijoista.

Ammatillisessa koulutuksessa naiset ovat vieläkin
aktiivisempia liikkujia: ulkomaanjaksolle lähteneis-
tä naisia oli 68 %, kun heidän osuutensa ammatillis-
sen peruskoulutuksen opiskelijoista on 47 %¹. Nais-
ten aktiivisuus näkyy kaikilla aloilla: jopa tekniikan
ja liikenteen alalla, jonka opiskelijoista on miehiä
82 %, on naisten osuus lähtijöistä lähes 40 %.

	Naisten osuus alan opiskeli- joista, %	Naisten osuus alan ulkomaille lähteneistä vaihto- opiskelijoista, %
Humanistinen	74,9	83,1
Yhteiskuntatieteellinen	66,6	72,6
Oikeustieteellinen	58,1	68,0
Kauppatieteellinen	44,9	51,3
Teknillistieteellinen	21,4	28,8
Luonnontieteellinen	43,9	63,6

Taulukko 1. Naisten osuus yliopistojen opiskelijoista ja vaihto-opiskelijoista eräillä suurilla aloilla

	Naisten osuus alan opiskeli- joista, %	Naisten osuus alan ulkomaille lähteneistä vaihto- opiskelijoista, %
Kulttuuriala	68,2	76,2
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	61,6	61,8
Tekniikan ja liikenteen ala	15,7	24,8
Luonnonvara- ja ympäristöala	48,7	66,2
Sosiaali- ja terveystieteiden ala	87,6	87,0
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	79,8	82,3

Taulukko 2. Naisten osuus ammattikorkeakoulujen opiskelijoista ja vaihto-opiskelijoista eräillä suurilla aloilla

	Naisten osuus alan opiskeli- joista, %	Naisten osuus alan ulkomaan- jaksolle lähteneistä opiskelijoista, %
Humanistinen ja kasvatusala	77,3	79,2
Kulttuuriala	65,8	77,2
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	61,5	73,9
Luonnontieteiden ala	13,9	24,4
Tekniikan ja liikenteen ala	18,0	38,2
Luonnonvara- ja ympäristöala	53,2	75,8
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	89,7	90,9
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	73,2	73,5
Muu koulutus	21,7	61,1

Taulukko 3. Naisten osuus ammatillisen koulutuksen aloilla ja ulkomaanjaksolla

¹ Luku (47 %) on vuodelta 2009; vuoden 2010 tietoja ei ollut saatavilla raportoinnin aikana.

Korkeakoulujen naisvaltaiset alat ovat aktiivisia kansainvälisessä liikkuvuudessa, mutta naiset liikkuvat miehiä useammin myös yksittäisten alojen sisällä. Ammatillisessa koulutuksessa ero naisten ja miesten aktiivisuudessa on vieläkin suurempi.

Suhtautuvatko naiset ylipäätään miehiä myönteisemmin kansainvälistymiseen?

CIMOn tilastot osoittavat, että suomalaiset naiset ovat miehiä innokkaampia tarttumaan kansainvälistymismahdollisuuksiin opiskelun aikana. Kyse voi olla laajemmasta ilmiöstä, sillä eri tutkimusten valossa näyttää siltä, että naiset suhtautuvat muutenkin miehiä suopeammin kansainvälisyyteen ja siihen liittyviin ilmiöihin.

Magdalena Jaakkolan tutkimukset osoittavat, että naiset näkevät maahanmuuton miehiä positiivisemmin, oli sitten kyseessä ulkomaisten opiskelijoiden tai työntekijöiden määrän lisääminen tai pakolaisten vastaanottaminen. Erityisen varuksellisia maahanmuuttajia kohtaan ovat 15–17-vuotiaat miehet. Vanhemmiten erot sukupuolten välillä hieman tasoittuvat.

Jaakkolan vuodelta 2005 olevan tutkimuksen mukaan suhtautuminen eri syistä tuleviin maahanmuuttajiin oli kaiken kaikkiaan muuttunut myönteisemmäksi laman jälkeisinä vuosina eli 1990-luvun lopulta lähtien. Nyt tilanne voi olla toinen, esimerkiksi kevään eduskuntavaaleissa maahanmuuttokriittisyys nousi yhdeksi vaaliteemaksi.

Viitteitä tästä saattaa jo näkyä T-median vuonna 2010 tekemän kyselyn tuloksista. Niiden mukaan 16–21-vuotiaista naisista hieman yli puolet kannatti maahanmuuton rajoittamista, kun miehistä näin ajatteli jo kaksi kolmannesta (66 %).

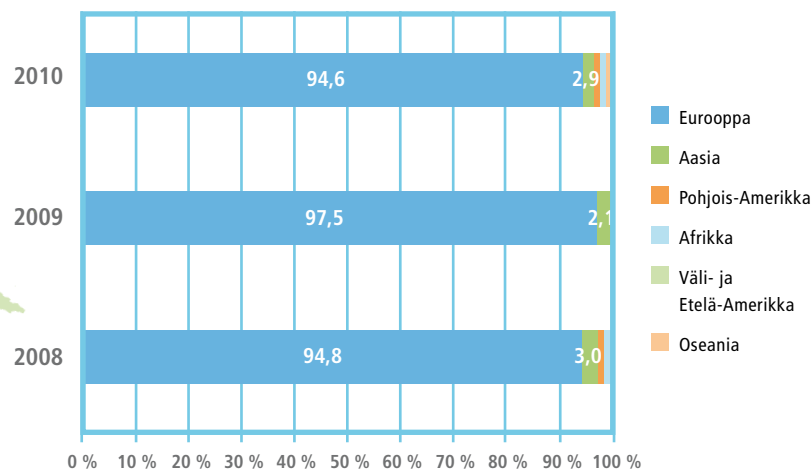
- Jaakkola, Magdalena (2005): Suomalaisen suhtautuminen maahanmuuttajiin vuosina 1987–2003. Työpoliittinen tutkimus 286. Työministeriö ja Opetusministeriö.
- Thuneberg, Vesanen, Ruokolahti (2010): Mitä välii? – Tutkimus nuorten suhtautumisesta politiikkaan. Teoksessa Alakoski, Laurén, Olkinuora (toim.): Nuori, kuka käyttää ääntäsi? Valokeilassa huomisen vaikuttajat. Taloudellinen tiedotustoimisto 2010.

1.3 EUROOPAN ASEMA KOHDE- JA LÄHTÖALUEENA ON EDELLEEN VAHVA

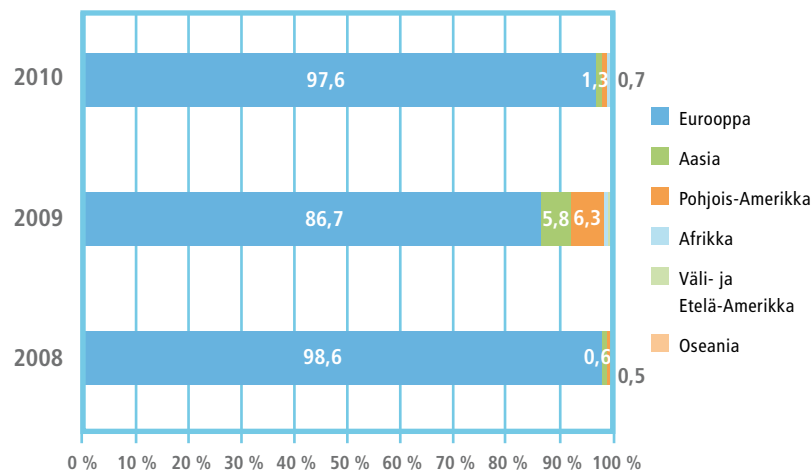
Suomalaisten oppilaitosten opiskelijaliikkuvuus on edelleen varsin Eurooppa-keskeistä. Euroopan asema on vahva erityisesti ammatillisen koulutuksen yhteistyöalueena, sillä sinne suuntaa 95 % lähti- jöistä ja sieltä tulee 98 % Suomeen saapuvista opis- kelijoista. Aasian osuus saapuvien lähtöalueena on hieman laskenut edellisestä vuodesta. Myös

Pohjois-Amerikasta tulevien opiskelijoiden määrä näyttää vaihtelevan vuosittain.

Valtaosa (83,7 %) suomalaisiin korkeakouluihin saapuvista opiskelijoista tulee Euroopasta. Euroo- pan merkitys erityisesti suomalaisopiskelijoiden kohdealueena on kuitenkin pienenemässä – vuonna 2010 sinne suuntasi enää 63,5 % lähtijöistä. Viimeisen kuuden vuoden aikana Euroopan osuus on pienentynyt yli 10 % ja vastaavasti Aasian suosio

Kuvio 6. Ammatillisen koulutuksen opiskelijaliikkuvuus Suomesta maanosittain 2008–2010

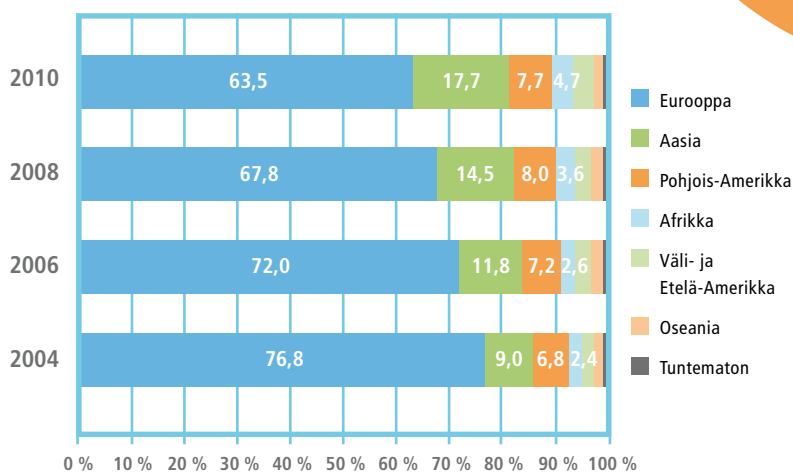

Kuvio 7. Ammatillisen koulutuksen opiskelijaliikkuvuus Suomeen maanosittain 2008–2010

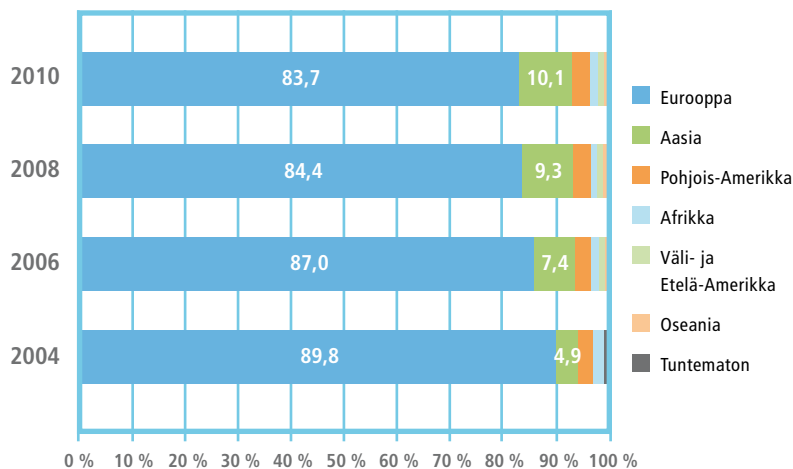
on kasvanut; siellä yleisiä kohteita ovat Kiina, Thaimaa, Japani ja Korean tasavalta. Kehitys on samansuuntaista myös Suomeen tulijoiden kohdalla, joskin hitaampaa: Euroopan osuus pienenee ja Aasian kasvaa. Aasian maista Suomeen tullaan erityisesti Kiinasta ja Korean tasavallasta.

Tarkempaa maakohtaista tietoa saa ammatillisen koulutuksen osalta sivulta 18 ja korkeakoulutuksen sivulta 27.

Ammatillisen koulutuksen opiskelijaliikkuvuus painottuu Eurooppaan, mutta suomalaiset korkeakouluopiskelijat suuntaavat yhä useammin kauemmaksi.

Kuvio 8. Korkeakoulujen opiskelijaliikkuvuus Suomesta maanosittain 2004–2010

Kuvio 9. Korkeakoulujen opiskelijaliikkuvuus Suomeen maanosittain 2004–2010

2

Kansainvälinen liikkuvuus ammattillisissa oppilaitoksissa 2010

Ammatillinen koulutus lukuina

Vuonna 2009 ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijoita oli 131 175. Opintonsa aloitti 50 575 uutta opiskelijaa.²

Suurin koulutusala oli tekniikka ja liikenne, jossa opiskeli 41 % opiskelijoista. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla opiskeli 16 % ja matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla 13 % opiskelijoista.

Lähde: Tilastokeskus.

Suomesta lähti

- pitkäkestoiselle ulkomaanjaksolle **2794** opiskelijaa, lisäystä edelliseen vuoteen **12,6 %**
- lyhytkestoiselle ulkomaanjaksolle **2697** opiskelijaa, laskua **25,3 %**
- koko liikkuvuudessa laskua edellisvuoteen **9,9 %** (603 opiskelijaa).

Suomeen tuli

- 2749** opiskelijaa
- kasvua edellisvuoteen **13,3 %** (324 opiskelijaa).

Suomesta lähti

- opettajia ja muuta henkilöstöä yhteensä **1935** henkilöä
- kasvua edellisvuoteen **9,5 %** (168 henkilöä).

Suomeen tuli

- 2113** opettajaa tai muuta henkilöstön edustajaa
- kasvua edellisvuoteen **2,6 %** (53 henkilöä).

2.1 KOULUPOHJAISEN PERUSTUTKINNON SUORITTAJAT LIIKKUVAT AKTIIVISIMMIN

Ammatillisen koulutuksen opiskelijat suorittavat joko koulupohjaisia tai oppisopimuspohjaisia perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja. Enemmistö ulkomaille lähteneistä (81,6 %) ja Suomeen saapuneista (80,5 %) opiskelijoista opiskeli koulupohjais- ta perustutkintoa. Koulupohjaisen ammattitutkin- non suorittajia oli lähteneistä 17 % ja saapuneista 14 %. Muut opiskelumuodot ovat etenkin ulko- maille lähteneiden opiskelijoiden keskuudessa harvinaisempia, mutta Suomeen saapuneista 4 % suoritti oppisopimuspohjaista perustutkintoa.

Taulukossa 4 tarkastellaan sitä, miten suomalais- ten opiskelijoiden pitkäkestoiset ulkomaanjaksot jakaantuvat eri opiskelumuotojen välillä. Ammatil-

² Vuoden 2010 lukuja ei ollut raportoinnin aikana saatavissa. Luvut koskevat Manner-Suomen oppilaitoksia, sillä Ahvenanmaan oppilaitokset eivät kuulu tilastoinnin piiriin.

linen peruskoulutus kattaa tässä tarkastelussa kaikki koulupohjaista perustutkintoa opiskelevat, näyttötutkinnot sisältävät koulupohjaista ammatti- ja erikoisammattitutkintoa opiskelevat ja oppisopimuskoulutuksen opiskelijat ovat omana luokkanaan. Aktiivisimmin liikkuvat ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijat. Liikkuvuutta kuvaava suhdeluku on kaikissa opiskelumuodoissa korkein silloin, kun se on suhteutettu tutkinnon suorittaneiden määrään. Luvut sisältävät vain pitkäkestoisen liikkuvuuden, koska lyhytkestoisissa jaksoissa ei tilastoida opiskelumuotoa.

2.2 LIKKUVUUSAKTIIVISUUS MAAKUNNITTAIN VAIHTELEE SATUNNAISESTI

Vuoden 2010 tilastoissa Uusimaa ja Pohjois-Pohjanmaa erottuvat erityisen aktiivisina maakuntina: niiden oppilaitokset lähettävät ulkomaille eniten opiskelijoita ja henkilökuntaa, ja kunnostautuvat myös ulkomaisten opiskelijoiden vastaanottajina. Uudenmaan oppilaitokset olivat kaikkein aktiivisimpia.

Pelkkiä absoluuttisia lukuja havainnollisempaa on tarkastella muutosta tilastointivuosien 2009 ja 2010 välillä. Merkittävin lasku lähteneiden määrässä on tapahtunut Kainuussa, mutta myös Lapista lähdettiin nyt selkeästi harvemmin ulkomaanjaksolle kuin vuotta aikaisemmin. Lapin laskeneet liikkuvuusluvut näkyvät erityisesti lyhytkestoisten ulkomaanjaksojen määrässä. Pohjanmaa ja Etelä-Karjala ovat puolestaan kasvattaneet ulkomaanjaksojensa määrää huomattavasti.

Vaikka Kainuusta lähdettiin entistä harvemmin vaihtoon, se onnistui kuitenkin houkuttelemaan yli kolminkertaisen määrän ulkomaisia opiskelijoita edelliseen vuoteen verrattuna. Myös Keski-Suomi ja Pohjois-Pohjanmaa vastaanottivat nyt enemmän ulkomaisia opiskelijoita. Sen sijaan viimevuotista vähemmän opiskelijoita suuntasi Varsinais-Suomeen ja Etelä-Karjalaan.

	Suhteessa aloittaneisiin %	Suhteessa tutkinnon suorittaneisiin %	Suhteessa opiskelijamääriin %
Ammatillinen peruskoulutus	4,5	6,8	1,7
Näyttötutkinnot	1,1	2,6	0,6
Oppisopimuskoulutus	0,15	0,2	0,05

Taulukko 4: Eri opiskelumuodoissa tapahtuva pitkäkestoinen opiskelijaliikkuvuus Suomesta

Maakunnat, joissa lähteneiden ja saapuneiden määrä nousut eniten					
	Suomesta 2010	Muutos %		Suomeen 2010	Muutos %
Pohjanmaa	239	59,3	Kainuu	96	220,0
Etelä-Karjala	116	46,8	Keski-Suomi	138	130,0
Kymenlaakso	188	33,3	Pohjois-Pohjanmaa	397	116,9
Etelä-Savo	132	20,0	Pirkanmaa	237	91,1
Pirkanmaa	401	17,9	Itä-Uusimaa	10	66,7

Maakunnat, joissa lähteneiden ja saapuneiden määrä laskenut eniten					
	Suomesta 2010	Muutos %		Suomeen 2010	Muutos %
Kainuu	50	-46,8	Varsinais-Suomi	18	-84,5
Lappi	244	-45,2	Etelä-Karjala	16	-46,7
Etelä-Pohjanmaa	243	-41,6	Pohjois-Savo	113	-44,6
Varsinais-Suomi	157	-30,2	Lappi	145	-41,8
Itä-Uusimaa	158	-29,5	Etelä-Savo	105	-27,6

Taulukko 5: Suomesta lähteneet ja Suomeen tulleet opiskelijat maakunnittain vuonna 2010 sekä muutos vuoteen 2009

Lyhytkestoisten ulkomaanjaksojen vähimmäispi-
tuutta ei ole määritelty, joten niihin sisältyy myös
mm. opiskelijaryhmien muutaman päivän tutustu-
mismatkoja ulkomaisiin oppilaitoksiin sekä erilaisiin
projekteihin liittyviä lyhyitä vierailuja. Tämä tekee
lyhytkestoisesta opiskelijaliikkuvuudesta vuosittain
satunnaista ja pitkän aikavälin trendejä on vaikea
hahmottaa.

Opettajia ja muuta henkilökuntaa lähtee ulkomail-
le aktiivisimmin Uudeltamaalta. Päijät-Hämeen ja
Pohjois-Pohjanmaan oppilaitokset ovat lähettäneet
henkilökuntaansa ulkomaille enemmän kuin vuotta
aikaisemmin. Mielenkiintoiselta näyttää Itä-Uuden-
maan tilanne: sieltä lähti maailmalle vähemmän
opettajia ja muuta henkilöstöä kuin edellisvuonna,
mutta saapuneiden määrä oli nyt kymmenkertai-
nen.

2.3 PIENET KOULUTUSALAT EROTTUVAT KANSAINVÄLISINÄ

Lukumääräisesti eniten ulkomaanjaksolle lähteneitä
opiskelijoita oli suurilla koulutusaloilla eli tekniikan
ja liikenteen alalla (25 %), matkailu-, ravitsemis- ja
talousalalla (20 %) sekä sosiaali-, terveys- ja liikunta-
alalla (20 %). Eniten opiskelijoita vastaanotettiin
tekniikan ja liikenteen alalla (27 %), liiketalouden ja
hallinnon alalla (18 %) sekä matkailu-, ravitsemis-
ja talousalalla (17 %). CIMOn *Verkostot ammatil-
lisen koulutuksen kansainvälistäjänä* -selvityksen mu-
kaan myös kansainvälistymistä tukeva verkostoitu-
minen on yleisempää juuri suurilla koulutusaloilla
(Faktaa 1/2010).

Kun liikkujien määrä suhteutetaan opintonsa aloit-
taneiden opiskelijoiden määrään, nousee pieni kult-
tuuriala aktiivisimmaksi opiskelijoiden lähettäjäksi
vuonna 2010. Myös luonnonvara- ja ympäristöala
sekä lähettää että vastaanottaa runsaasti opiskeli-
joita. Suomeen saapuneiden opiskelijoiden koulu-
tusalat tilastoitiin nyt ensimmäistä kertaa. Luok-
ka ”muu koulutus” erottuu erityisen aktiivisena,
mikä saattaa johtua siitä, että luokkaan on sijoitet-
tu ne ulkomaiset opiskelijat, joiden tutkintoa ei ole
vastaanottavissa oppilaitoksissa osattu määritellä.

Maakunnat, joissa lähteneiden ja saapuneiden opettajien ja muun henkilöstön määrä kasvanut eniten

	Suomesta 2010	Muutos %		Suomeen 2010	Muutos %
Päijät-Häme	82	54,7	Itä-Uusimaa	53	960,0
Pohjois-Pohjanmaa	245	26,3	Keski-Suomi	132	193,3
Uusimaa	468	25,5	Kanta-Häme	88	104,7
Kymenlaakso	50	22,0	Pirkanmaa	146	87,2
Pohjois-Savo	75	21,0	Etelä-Karjala	18	80,0

Maakunnat, joissa lähteneiden ja saapuneiden opettajien ja muun henkilöstön määrä laskenut eniten

	Suomesta 2010	Muutos %		Suomeen 2010	Muutos %
Itä-Uusimaa	8	-52,9	Pohjois-Savo	25	-79,7
Etelä-Karjala	22	-33,3	Satakunta	42	-50,0
Varsinais-Suomi	44	-20,0	Pohjanmaa	44	-49,4
Pohjanmaa	53	-17,2	Etelä-Savo	74	-46,4
Etelä-Pohjanmaa	71	-15,5	Varsinais-Suomi	29	-21,6

Taulukko 6: Opettajien ja muun henkilöstön liikkuvuus maakunnittain 2010 sekä
muutos vuoteen 2009

	Suomesta opiskelijoita	% aloittaneista 2010	% aloittaneista 2009	Suomeen opiskelijoita	% aloittaneista 2010
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	72	7,6	5,0	69	7,3
Kulttuuriala	324	8,8	7,4	173	4,7
Liiketalouden ja hallinnon ala	283	5,0	6,0	490	8,6
Luonnontieteiden ala	45	2,6	1,6	25	1,4
Tekniikan ja liikenteen ala	693	3,3	2,9	728	3,5
Luonnonvara- ja ympäristöala	231	8,2	8,2	322	11,5
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	563	7,0	6,6	376	4,7
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	565	8,5	8,5	479	7,2
Muu koulutus	18	4,4	5,2	87	21,5

Taulukko 7: Pitkäkestoisen opiskelijaliikkuvuuden muutos suhteessa koulutuksessa aloittaneisiin sekä Suomeen saapuneiden osuus koulutusaloittain

Myös luonnonvara- ja ympäristöala vastaanottaa aktiivisesti ulkomaisia opiskelijoita.

Opettajien ja muun henkilöstön liikkuvuudessa suurimmaksi ulkomaanjaksoksi tekeväksi ryhmäksi nousee luokka ”muu koulutus”, johon kuuluvat kieltenopettajat, hallinto- ja tukihenkilöstö sekä erityis- ja erikoisammattitutkintojen parissa työskentelevät henkilöt. Koulutusaloittaiset suhteelliset osuudet ovat pysyneet lähes ennallaan. Ainoat muutokset edelliseen vuoteen verrattuna ovat liiketalouden ja hallinnon alan vajaan 4 %:n lasku ja tekniikan ja liikenteen alan 2 %:n nousu.

	Suomesta opettaja		
	2010	2010 %	2009 %
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	19	1,0	0,5
Kulttuuriala	165	8,5	7,5
Liiketalouden ja hallinnon ala	131	6,8	10,4
Luonnontieteiden ala	33	1,7	1,2
Tekniikan ja liikenteen ala	405	20,9	18,9
Luonnonvara- ja ympäristöala	156	8,1	8,6
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	193	10,0	9,8
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	191	9,9	9,8
Muu koulutus	642	33,2	33,4
Yhteensä	1935	100,0	100

Taulukko 8: Opettajien ja muun henkilöstön liikkuvuus koulutusaloittain 2010 ja 2009

2.4 AMMATILLISEN KOULUTUKSEN LIKKUVUUS ON ERITTÄIN EUROOPPA- PAINOTTEISTA

Kohdema	Lähteneet pitkäkestoiset	Kohdema	Lähteneet lyhytkestoiset	Lähtömaa	Saapuneet
Espanja	566	Viro	785	Saksa	672
Saksa	359	Ruotsi	686	Ranska	380
Britannia	252	Saksa	225	Italia	154
Ruotsi	200	Venäjä	161	Viro	153
Ranska	180	Britannia	105	Unkari	148
Alankomaat	151	Italia	98	Ruotsi	140
Unkari	109	Espanja	71	Espanja	133
Viro	108	Ranska	69	Alankomaat	107
Italia	88	Portugali	52	Venäjä	102
Venäjä	75	Latvia	51	Norja	94

Taulukko 9: Ulkomaanjaksoille lähteneiden ja Suomeen saapuneiden opiskelijoiden 10 yleisintä kohde- ja lähtömaata

Sekä Suomesta lähtevien että Suomeen saapuneiden opiskelijoiden 10 suosituinta kohde- ja lähtömaata sijaitsivat kaikki Euroopassa. Sama koskee Suomesta ulkomaille suuntaavia opettajia ja muuta henkilöstöä, mutta saapujia oli nyt entistä enemmän Aasiasta.

Ulkomaanjaksoille lähtevät opiskelijat suosivat lähialueita eli Viroa ja Ruotsia. Lähialueille tehtävät jaksot ovat enimmäkseen lyhytkestoisia. Keski- ja Etelä-Eurooppaan taas mennään useimmiten pidemmille ulkomaanjaksoille. Uutena tulokkaana 10 suosituimman kohdemaan joukossa on Unkari. Suomeen tullaan useimmiten Keski-Euroopasta.

Ulkomaiden kansalaiset ammatillisessa koulutuksessa

Tilastokeskuksen ammatillista koulutusta koskevien tilastojen mukaan vuonna 2009 tutkintoon johtavassa oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa oli **7997 opiskelijaa, joilla on muu kuin Suomen kansalaisuus**. Näistä valtaosa on **Suomessa asuvia maahanmuuttajia**.

Tutkinto-opiskelijoiden kansalaisuuksista muodostuu melko erilainen maavalikoima kuin CIMOn tilastoimasta liikkuvuudesta: 10 yleisimmän kansallisuuden joukosta vain Venäjä, Viro ja Ruotsi ovat myös ammatillisen koulutuksen liikkuvuuden kohde- ja lähtömaita.

Venäjä	2304	Iran	251
Viro	1305	Thaimaa	228
Tuntematon	488	Somalia	214
Ruotsi	304	Sudan	140
Afganistan	259	Irak	136

Tutkintoon johtavan oppilaitosmuotoisen koulutuksen opiskelijoiden 10 yleisintä kansalaisuutta

Lähde: Tilastokeskus

Saksa pitää asemansa suosittuna liikkuvuuden kohde- ja lähtömaana. Uusia ovat Unkari ja Korean tasavalta.

Opettajien ja muun henkilöstön liikkuvuuden suurin yksittäinen kohdema on Saksa, josta myös tullaan usein suomalaisiin oppilaitoksiin. Saksa oli suosituin lähtö- ja kohdema myös edellisenä vuonna. Uutena on 10 suosituimman lähtömaan joukkoon noussut Korean tasavalta.

Kohdema	Suomesta	Lähtömaa	Suomeen
Saksa	231	Saksa	228
Espanja	172	Venäjä	218
Britannia	169	Viro	161
Ranska	118	Korean tasav.	149
Portugali	116	Ranska	143
Italia	115	Alankomaat	138
Venäjä	115	Espanja	103
Viro	93	Norja	103
Alankomaat	76	Unkari	78
Ruotsi	75	Ruotsi	77

Taulukko 10: Ulkomaanjaksoille lähteneiden ja Suomeen saapuneiden opettajien ja muun henkilöstön 10 yleisintä kohde- ja lähtömaata

Tilastojen yllätysnousija Korean tasavalta

Ammatillisen koulutuksen parissa työskentelevien liikkuvuus on erittäin Eurooppa-keskeistä, mutta nyt on yhteistyömaiden kärkijoukkoon ponkaissut Korean tasavalta. Tarkempi silmäily osoittaa, että kaikki Suomeen saapuneet 149 eteläkorealaista ovat suunnanneet yhteen ja samaan oppilaitokseen, Espoon seudulla toimivaan Omnian ammattiopistoon. Omnian vieraat nostavat Korean tasavallan neljänneksi Suomeen tulijoiden kotimaiden listalla. Enemmän tulijoita on vain Saksasta, Venäjältä ja Virossa.

Omnian kansainvälisten asioiden assistentti **Anne Kemppainen** kertoo yhteistyön alkaneen jo 2000-luvun puolivälissä. Korealaisten vierailuinto kasvoi aivan uusiin lukemiin kansallisen KBS-kanavan vuonna 2009 tekemän dokumentin ansiosta; siinä haastateltiin Omnian ammattiopiston rehtoria **Juha-Pekka Saarista** sekä opettajia ja opiskelijoita. Tv- ja radio-toimittajia on vierailut talossa myöhemminkin eikä korealais-ten kiinnostuksessa näy hiipumisen merkkejä.

Vieraita on virrannut varsin erilaisista organisaatioista – kaupunkien virkamiehiä, yliopistojen professoreita, opettajia peruskouluista, toiselta asteelta sekä aikuiskoulutuksesta, opettajaksi opiskelevia. Omnian oman toiminnan lisäksi vieraille esitellään Suomen ammatillista koulutusta yleensä – koulutusjärjestelmää, ammatillisten tutkintojen rakennetta, opettajien koulutusta ja opiskelijoiden ohjausta. Vierailut kestävät tavallisesti yhden päivän ja ryhmät ovat isoja, parikymmenhenkisiä.

Kemppainen uskoo yhteistyön jatkuvan tiiviinä tulevaisuudessaakin. ”Vierailijaryhmiä on tulossa tänäkin vuonna. Vastavierailujakin tehdään: ryhmä kauneudenhoitoalan opiskelijoitamme on opettajansa johdolla mukana kesällä 60th World Congress and Exhibition of Beauty -tapahtumassa Soulissa. Rehtorimme Juha-Pekka Saarinen on niin ikään vierailut maassa, mm. käynyt puhumassa erilaisissa seminaareissa.”

2.5 SUOMESTA LÄHDETÄÄN TYÖSSÄOPPIMAAN, SUOMEEN TULLAAN USEIN MUISTA SYISTÄ

Valtaosa ulkomaille lähteneistä ja puolet Suomeen saapuneista opiskelijoista oli työssäoppimisjaksolla. Suomeen tulevat opiskelijat työskentelevät erilaisissa projekteissa tai tulevat tutustumiskäynneille oppilaitoksiin.

Vaihdon tarkoitus	Suomesta opiskelijoita*		Suomeen opiskelijoita	
	opiskelijoita*	%	opiskelijoita	%
Työssäoppiminen	2560	91,6	1367	49,7
Muu opiskelu	234	8,4	1382	50,3
Yhteensä	2794	100,0	2749	100,0

Taulukko 11: Opiskelijavaihdon tarkoitus 2010

Opettajat ja muu henkilöstö lähtivät ulkomaille useimmiten muun kuin opettajavaihdon tai muunlaisen työelämäjakson takia. Kyseessä olivat esimerkiksi yhteistyöprojekteihin ja kehittämishankkeisiin liittyvät matkat tai valmistelevat vierailut. Työelämäjaksojen ja opettajavaihtojen osuus on myös vähentynyt viimevuotisesta.

Vaihdon tarkoitus	Opettajat ja muu henkilöstö		
	2010 %	2009 %	
Työelämäjakso	148	8	14
Opettajavaihto	308	16	19
Muu	1479	76	68
Yhteensä	1935	100	100

Taulukko 12: Opettajien ja muun henkilöstön vaihdon tarkoitus 2010 ja 2009

* Pitkäkestoiselle ulkomajaanjaksolle lähteneet.

2.6 LIKKUVUUTTA RAHOITETAAN USEIMMITEN LEONARDO DA VINCI -OHJELMASTA TAI OPPILAITOKSEN OMISTA VAROISTA

Ulkomaanjaksolle lähteneet suomalaisopiskelijat liikkuvat useimmiten oppilaitoksen omalla rahoituksella (40,5 %). Liikkuvuusohjelmista tärkein oli EU:n ammatillisen koulutuksen Leonardo da Vinci, jonka tuella tehtiin 40 % lähteneiden ja lähes puolet saapuneiden opiskelijoiden ulkomaanjaksoista Suomeen. Suomeen tulijat käyttivät melko yleisesti myös muuta rahoitusta.

Opettajien ja muun henkilöstön liikkuvuudesta reilu kolmasosa tapahtui oppilaitoksen omalla rahoituksella. Leonardo da Vinci -liikkuvuusohjelmaa käytti nyt neljännnes Suomesta ulkomaille lähteneistä opettajista. Muulla rahoituksella liikkuneiden osuus on tuplaantunut vuodesta 2009.

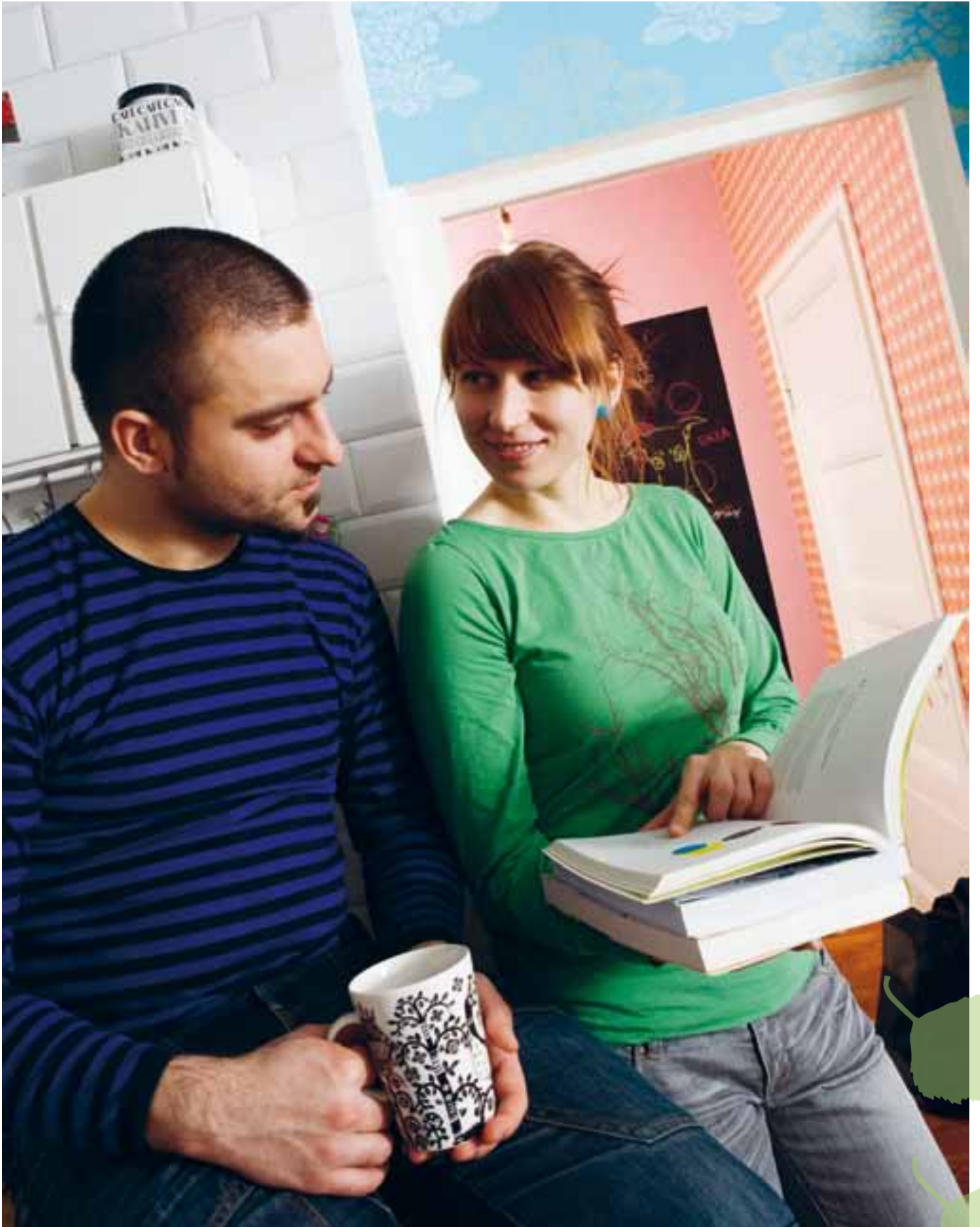
Liikkuvuusohjelma	Suomesta opiskelijoita*		Suomeen opiskelijoita	
	opiskelijoita	%	opiskelijoita	%
Leonardo da Vinci	1114	39,9	1334	48,5
Comenius/Grundtvig	68	2,4	354	12,9
Nordplus	67	2,4	232	8,4
Opetushallituksen rahoittama	159	5,7	29	1,1
Oppilaitoksen itse rahoittama	1131	40,5	421	15,3
Opiskelijan itse rahoittama ulkomaanjakso	128	4,6	56	2,0
Muu rahoitus	127	4,5	323	11,7
Yhteensä	2794	100,0	2749	100,0

Taulukko 13: Liikkuvuusjärjestelyt opiskelijaliikkuvuudessa 2010

Liikkuvuusohjelma	Opettajat ja muu henkilöstö	2010 %		2009 %	
		2010 %	2009 %	2010 %	2009 %
Leonardo da Vinci	478	25	28	25	28
Comenius/Grundtvig	212	11	11	11	11
Nordplus	41	2	5	2	5
Opetushallituksen rahoittama	276	14	13	14	13
Oppilaitoksen itse rahoittama	664	34	36	34	36
Muu rahoitus	264	14	7	14	7
Yhteensä	1935	100	100	100	100

Taulukko 14: Liikkuvuusjärjestelyt opettajien ja muun henkilöstön liikkuvuudessa 2010 ja 2009

EU-ohjelmat eivät kata kaikkea liikkuvuutta. Oppilaitoksen omalla rahoituksella liikutaan suunnilleen saman verran.

Kansainvälinen liikkuvuus korkeakouluissa 2010

Korkeakoulutus lukuina

Korkeakoulutus käsittää yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Tilastointivuonna 2010 Suomessa oli 16 yliopistoa ja 25 ammattikorkeakoulua opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla. Yliopistoissa opiskeli 168 724 ja ammattikorkeakouluissa 138 175 opiskelijaa; opintonsa aloitti yliopistoissa 20 793 ja ammattikorkeakouluissa 36 700 opiskelijaa.

Opiskelijamääriltään suurimmat olivat yliopistoissa teknillistieteellinen ja humanistinen koulutusala, ammattikorkeakouluissa tekniikka ja liikenne sekä sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala.

Lähde: AMKOTA- ja KOTA-tietokannat

Suomesta lähti ulkomaille

- 10 123 opiskelijaa, joista yliopistoista 5311 ja ammattikorkeakouluista 4812
- kasvua edellisvuoteen 7,8 % (735 opiskelijaa).

Ulkomailta tuli Suomeen

- 8990 opiskelijaa, joista yliopistoihin 5412 ja ammattikorkeakouluihin 3578
- kasvua edellisvuoteen 2,7 % (256 opiskelijaa).

3.1 ETELÄ- JA LÄNSI-SUOMEN KORKEAKOULUISTA LÄHDETÄÄN AKTIIVISIMMIN ULKOMAILLE

Taulukoissa 15 ja 16 (s. 24) tarkastellaan kansainvälistä opiskelijaliikkuvuutta alueittain³ siten, että liikkuvuusluvut on suhteutettu alueen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen uusien opiskelijoiden määrään. Etelä- ja Länsi-Suomen korkeakouluista lähdetään aktiivisemmin ulkomaille kuin Itä- ja Pohjois-Suomesta. Tilanne on ollut samankaltainen myös aikaisempina vuosina.

Liikkuvuusaktiivisuus on kasvanut Etelä-Suomen korkeakouluissa muita alueita runsaammin. Samalla ovat kasvaneet erot alueiden välillä, varsinkin yliopistojen kohdalla: vuonna 2010 aktiivisimman alueen eli Etelä-Suomen yliopistoista ulkomaille

³ Alueellinen jaottelu pohjautuu vuoden 2009 loppuun saakka voimassa olleeseen läänijakoon.

lähtevien määrä vastasi 30,9 % uusista opiskelijoista, kun se vuonna 2008 oli 26,8 %. Passiivisimmaksi jäi vuonna 2010 Itä-Suomi, jonka yliopistoista lähteneiden määrä vastasi 14,4 % aloittaneista. Vuonna 2008 passiivisin oli Oulun seutu, jossa vastaava suhdeluku oli 16,5 %.

Lappi on säilyttänyt ja jopa vahvistanut asemaansa yliopistosektorin aktiivisimpana ulkomaisten opiskelijoiden vastaanottajana. Alueelle saapuneiden opiskelijoiden määrä vastaa nyt 34,7 % opintonsa aloittaneiden määrästä, kun se vuonna 2008 oli 29,9 %. Ero muihin alueisiin on selkeä. Ammattikorkeakoulusektorilla aktiivisimmin ulkomaisia opiskelijoita vastaanottavat Etelä- ja Länsi-Suomen oppilaitokset. Tässä suhteessa tilanne on muuttunut kahden vuoden takaisesta, jolloin aktiivisin oli Oulun seutu (13,6 %).

Aktiivisimmin ulkomaisia opiskelijoita vastaanottavat Lapin yliopisto ja Etelä- ja Länsi-Suomen ammattikorkeakoulut.

	Yliopistot		Ammattikorkeakoulut	
	Liikkuvuus Suomesta	Suhteessa uusiin opiskelijoihin, %	Liikkuvuus Suomesta	Suhteessa uusiin opiskelijoihin, %
Etelä-Suomi	2310	30,9	2267	14,6
Länsi-Suomi	2200	25,3	1656	13,2
Itä-Suomi	306	14,4	478	11,3
Oulun seutu	342	18,2	251	9,6
Lappi	153	24,0	160	9,3
Yhteensä	5311	25,5	4812	13,1

Taulukko 15. Korkeakoulujen opiskelijaliikkuvuus Suomesta ulkomaille alueittain

	Yliopistot		Ammattikorkeakoulut	
	Liikkuvuus Suomeen	Suhteessa uusiin opiskelijoihin, %	Liikkuvuus Suomeen	Suhteessa uusiin opiskelijoihin, %
Etelä-Suomi	2218	29,7	1581	10,1
Länsi-Suomi	2101	24,2	1267	10,1
Itä-Suomi	460	21,7	317	7,5
Oulun seutu	412	21,9	257	9,9
Lappi	221	34,7	156	9,1
Yhteensä	5412	26,0	3578	9,7

Taulukko 16. Korkeakoulujen opiskelijaliikkuvuus ulkomailta Suomeen alueittain

3.2 YLIOPISTOISSA LÄHTEVIEN JA SAAPUVIEN OPISKELIJOIDEN MÄÄRÄ ON MILTEI TASAN, AMMATTIKORKEAKOULUISSA LÄHTIJÖITÄ ON ENEMMÄN

Suomalaisista yliopistoista lähtee määrällisesti eniten opiskelijoita ulkomaille kauppatieteiden sekä humanistiselta ja teknillistieteelliseltä alalta. Eniten tulijoita on kauppatieteellisille, teknillistieteellisille ja yhteiskuntatieteellisille aloille. Liikkuvuus painottuu lähtijöihin humanistisella ja teologian aloilla, joissa ulkomaille lähteviä opiskelijoita on enemmän kuin saapuvia. Sen sijaan liikkuvuus on tulijapainotteista teknillistieteellisellä alalla, eläin- ja hammaslääketieteissä, terveystieteissä sekä maatalous-metsätieteissä, joissa saapuvien opiskelijoiden määrä on suurempi kuin lähtijöiden.

Kun liikkuvuusluvut suhteutetaan alan uusien opiskelijoiden määrään, aktiivisimmiksi lähettäjäiksi nousevat oikeustiede, kauppatiede ja humanistinen ala. Aktiivisimpia vastaanottajia ovat puolestaan kuvataide sekä maatalous-metsätieteellinen ja oikeustieteellinen ala.

Yliopistoista lähdetään aktiivisimmin vaihtoon oikeustieteen, kauppatieteen ja humanistiselta alalta, ammattikorkeakouluista matkailu-, ravitsemis- ja talousalalta.

	Liikkuvuus Suomesta	Suhteessa uusiin opiskelijoihin, %	Liikkuvuus Suomeen	Suhteessa uusiin opiskelijoihin, %
Yliopistot yhteensä	5311	25,5	5412	26,0
Teologinen	36	12,3	14	4,8
Humanistinen	1008	36,8	656	24,0
Taideteollinen	140	32,3	161	37,1
Musiikkiala	55	32,7	60	35,7
Teatteri- ja tanssiala	10	16,7	11	18,3
Kasvatustieteellinen	236	12,0	263	13,3
Liikuntatieteellinen	24	20,2	31	26,1
Yhteiskuntatieteellinen	701	33,8	707	34,1
Psykologia	38	20,4	56	30,1
Terveystieteet	23	5,3	87	20,2
Oikeustieteellinen	259	51,6	229	45,6
Kauppatieteellinen	1205	41,6	1162	40,1
Luonnontieteellinen	368	10,4	397	11,3
Maatalous-metsätieteellinen	112	25,1	216	48,3
Teknillistieteellinen	947	25,0	1146	30,3
Lääketieteellinen	95	14,8	87	13,5
Hammaslääketieteellinen	6	5,7	25	23,6
Eläinlääketieteellinen	4	6,3	28	44,4
Farmasia	28	9,2	50	16,4
Kuvataideala	16	34,8	23	50,0
Tuntematon	0	-	3	-

Taulukko 17: Yliopistojen kansainvälinen opiskelijaliikkuvuus koulutusaloittain

Ammattikorkeakoulusektorilla eniten kansainvälis-
tä opiskelijaliikkuvuutta – niin Suomesta lähtijöitä
kuin ulkomailta tulijoitakin – on yhteiskuntatieteiden,
liiketalouden ja hallinnon alalla, tekniikan ja
liikenteen alalla sekä sosiaali- ja terveystalalla. Kai-
killa aloilla lähtijöiden määrä ylittää saapuneiden
määrän, mutta yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja
hallinnon alalla lähtijöitä ja tulijoita on lähes saman
verran. Sen sijaan esimerkiksi matkailu-, ravitsemis-
ja talousalalla on ulkomaille lähtijöitä huomatta-
vasti enemmän.

Kun liikkuvuusluvut suhteutetaan uusien opiskeli-
joiden määrään, lähettää matkailu-, ravitsemis- ja
talousala selvästi aktiivisimmin opiskelijoitaan ulko-
maille. Myös yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja
hallinnon alalta sekä kulttuurialalta lähdetään aktii-
visesti ulkomaille. Aktiivisimmin ulkomailta tulijoita
vastaanottaa yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja
hallinnon ala.

	Liikkuvuus Suomesta	Suhteessa uusiin opiske- lijiin, %	Liikkuvuus Suomeen	Suhteessa uusiin opiske- lijiin, %
Ammattikorkeakoulut yhteensä	4812	13,1	3578	9,7
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	60	12,9	19	4,1
Kulttuuriala	491	17,1	352	12,3
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	1540	21,2	1494	20,6
Luonnontieteiden ala	68	4,3	55	3,5
Tekniikan ja liikenteen ala	936	8,8	735	6,9
Luonnonvara- ja ympäristöala	139	13,0	114	10,7
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	887	8,5	519	5,0
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	691	28,8	289	12,1
Tuntematon	0	-	1	-

Taulukko 18: Ammattikorkeakoulujen kansainvälinen opiskelijaliikkuvuus koulutus-
aloittain

Käytännönläheinen klinikka- vuosi houkuttelee eläinlääke- tieteen opiskelijoita Helsinkiin - ulkomailta ja Suomesta

Eläinlääketiede kuuluu niihin aloihin, joissa liikkuvuus
on vahvasti tulijapainotteista: viime vuonna lähtijöitä
oli 4 ja tulijoita 28. Lähtijöiden määrä vastaa 6,3 % ja
tulijoiden huimaa 44,4 % opintonsa samana vuonna
aloittaneiden määrästä. **Janna Koivisto** Helsingin yli-
opiston eläinlääketieteellisestä tiedekunnasta paljastaa,
että noin puolet tulijoista on Tarton yliopistossa eläin-
lääketiedettä opiskelevia suomalaisia, jotka suorittavat
kliinisen harjoittelunsa yliopistollisessa eläinsairaalassa.

Silti tiedekunnassa on asioita, jotka houkuttelevat
ulkomaisia opiskelijoita vaihtoon, jopa enemmän kuin
voidaan ottaa vastaan: ”Meillä voi opiskella englanniksi,
mikä ei ole kovin yleistä muualla Euroopassa. Lisäksi
eläinsairaalassa klinikavuoden opetusryhmät ovat
tavallista pienempiä ja opiskelijat saavat enemmän
käytännön kokemusta kuin saisivat omassa kotiyliopis-
tossaan”, listaa Koivisto.

Sama käytännönläheinen klinikavuosi saa myös suo-
malaisopiskelijat pysymään kotiyliopistossaan. Tärkein
vaihtohalukkuutta hillitsevä asia on kuitenkin englan-
ninkielisten yhteistyöyliopistojen puute – intensiivinen
opinto-ohjelma pitää opiskelijat kiireisinä eikä aikaa har-
vinaisempien kielten taidon hankintaan ole. Opiskelun
koulumaisuus karsii lähtöintoa muutenkin. ”Opinnot on
suoritettava tietyssä järjestyksessä. Jos vaikkapa farma-
kologian opinnot ovat kotiyliopiston opinto-ohjelmassa
kevällä, mutta kohdeyliopistossa sama kurssi onkin
vasta syksyllä, ei vaihdosta selviä ilman välivuotta.”
Ulkomaanopintojen hyväksilukeminen ei sekään
ole ollut aivan ongelmatonta.

Kiinnostus opiskelijavaihtoon näyttää kuitenkin olevan
kasvussa, sillä tänä vuonna lähtijöitä on jo 12.

3.3 ISO OSA KORKEAKOULUJEN OPISKELIJALIIKKUVUUDESTA KESKITTYY VAIN MUUTAMAAN MAAHAN

40 % kaikista lähteneistä suomalaisopiskelijoista valitsee kohteekseen Saksan, Espanjan, Britannian, Ruotsin, Yhdysvallat tai Ranskan. Maat ovat olleet kohdemaiden kärkijoukkoa jo pitkään, joskin niiden keskinäinen järjestys on saattanut vaihdella. Liikkuvuus painottuu edelleen Eurooppaan, sillä 10 suosituimman kohdemaan joukossa on vain 3 maata sen ulkopuolelta. Tosin erityisesti Yhdysvallat ja Kiina ovat lisänneet suosiotaan edelliseen vuoteen verrattuna.

Suomeen tulee eniten ulkomaalaisia opiskelijoita Saksasta, Ranskasta, Espanjasta, Italiasta, Venäjältä ja Puolasta. Myös lähtömaitten kärki on pysynyt melko muuttumattomana jo useamman vuoden. Näistä kuudesta maasta tulee yli puolet (52 %) kaikista Suomeen tulevista opiskelijoista. Puolasta tulevien määrä on viime vuosina laskenut, Italiasta ja Venäjältä tulevien määrä puolestaan noussut. Yleisimpien lähtömaiden joukossa ei ole Euroopan ulkopuolisia maita. Lähimpänä lähtömaiden kymmenen kärkeä on Kiina, sijalla 11.

Kohdemaiden kärkijoukko on pysynyt vuosia samana, mutta Euroopan suosio pienenee vähitellen.

Suomesta	Amk	Yo	Yhteensä	Suomeen	Amk	Yo	Yhteensä
Saksa	344	554	898	Saksa	447	788	1235
Espanja	448	375	823	Ranska	452	756	1208
Britannia	329	333	662	Espanja	395	501	896
Ruotsi	180	391	571	Italia	165	357	522
Yhdysvallat	186	350	536	Venäjä	239	186	425
Ranska	157	358	515	Puola	139	233	372
Kiina	274	130	404	Tsekki	175	174	349
Alankomaat	237	166	403	Alankomaat	206	135	341
Thaimaa	230	93	323	Itävalta	114	161	275
Itävalta	115	197	312	Belgia	141	114	255

Taulukko 19. Korkeakouluopiskelijoiden 10 yleisintä kohde- ja lähtömaata vuonna 2010

3.4 KANSAINVÄLINEN HARJOITTELU ON MERKITTÄVÄ OSA AMMATTIKORKEAKOULU-OPISKELIJOIDEN LIIKKUVUUTTA

Korkeakoulujen kansainvälisen liikkuvuuden tilastointi sisältää vaihto-opiskelun lisäksi myös opintoihin kuuluvan kansainvälisen harjoittelun. Harjoittelu on ammattikorkeakouluissa selvästi yleisempää kuin yliopistoissa: harjoitteluun suuntaavien osuus lähentelee jo puolta (42,4 %) ammattikorkeakoulujen lähtijöistä, kun yliopistojen lähtijöistä heitä on vain runsas kymmenesosa (13,7 %). Eroa selittää harjoittelun vahvempi asema ammattikorkeakouluissa: työharjoittelu on pakollinen osa ammattikorkeakoulututkintoa, kun taas yliopistossa se on yleensä vapaaehtoista ja korvattavissa muilla opintosuorituksilla.

Harjoittelu on pakollinen osa ammattikorkeakoulututkintoa, mutta yliopistoissa yleensä vapaaehtoista.

Diakin opiskelijat kansainvälistyvät harjoittelemalla, Vaasan yliopistosta mennään opiskelijavaihtoon

Tilastot ovat jo pitkään osoittaneet, että harjoittelu on keskeinen osa ammattikorkeakoulujen opiskelijaliikkuvuutta, mutta yliopistojen opiskelijat hankkivat kansainväliset kokemuksensa mieluummin vaihto-opiskelijoina. Diakonia-ammattikorkeakoulu ja Vaasan yliopisto vahvistavat tätä käsitystä omalta osaltaan, tosin tilastojen ääripäissä: Diakin vaihdosta lähes 82 % oli harjoittelua, kun taas Vaasan yliopiston liikkujista 95 % lähti opiskelijavaihtoon.

Riikka Hälikkä Diakista sanoo, että harjoittelun vahvuus on seurausta oppilaitoksen kehitysyhteistyöpainotuksista ja nykyisistä koulutusaloista. Harjoitteluun ei mennä ensisijaisesti työkokemusta kartuttamaan, sillä Diakista valmistuneet työllistyvät hyvin ja harjoittelijoiksi hakee myös pitkään alalla työskennelleitä opiskelijoita.

Harjoittelu on olennainen osa Diakin opetussuunnitelmaa, mikä on jättänyt opintoihin tietyn *hands on*-lähestymistavan. ”Opiskelijat haluavat teoreettista opiskelua mieluummin käyttää jo karttunutta ammattitaitoaan paikallista yhteisöä hyödyttävään työhön. Erilaiset sosiaali- ja terveysalan yhteistyöhankkeet ovat olleet suosittuja, myös harjoittelijoiden opinnäytetöinään tekemien kartoitusten ja pienimuotoisten tutkimusten määrä on kasvussa.”

Sosiaali-, terveys- ja kirkon ala sekä viittomakielen ja puhuttujen kielten tulkkauksen koulutusohjelma hou-

kuttelevat oppilaitokseen opiskelijoita, jotka tietävät jo tullessaan, että sieltä lähdetään harjoittelemaan kauas. Diak on panostanut pitkäaikaisiin harjoittelukumppanuuksiin Afrikassa ja Aasiassa, jonne tehdään 60 % oppilaitoksen vaihdoista.

Francesca Cucinotta ja **Juhani Moisio** Vaasan yliopistosta toteavat, että harjoittelulle ei taida olla tarvetta, sillä heidän opiskelijansa työllistyvät muutenkin poikkeuksellisen hyvin. He viittaavat sanomalehti Karjalaisen tutkimukseen, jonka mukaan 93 %:lla yliopistosta valmistuvista oli työpaikka valmiina. Vaasan yliopistosta teknillistieteelliselle alalle valmistuvat työllistyivät parhaiten koko maassa ja huipulla olivat myös yliopiston kouluttamat kauppatieteilijät. Vain yliopiston kansainväliset tutkinto-opiskelijat ovat ryhmä, jolla selkeästi olisi tarvetta harjoittelulle.

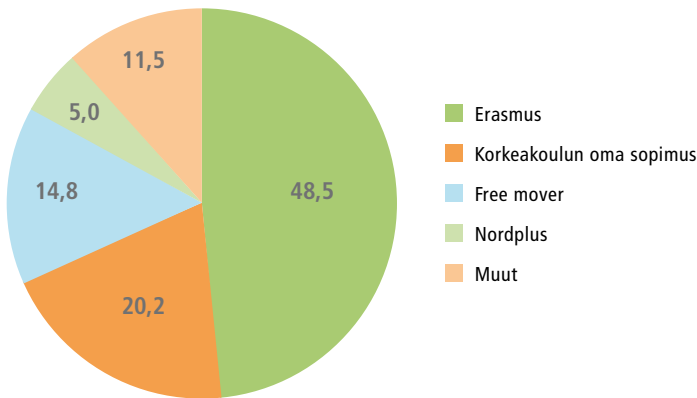
Vaasan yliopisto pystyy tarjoamaan opiskelijoilleen poikkeuksellisen runsaasti vaihtopaikkoja. ”Meiltä lähtee vuosittain 200 opiskelijaa maailmalle, mutta vaihtopaikkoja olisi 500:lle. Yhteistyösuhteita ylläpidetään moneen suuntaan, sillä omat opiskelijamme eivät ole niin kiinnostuneita meille tulevien vaihto-opiskelijoiden kotimaista. Meille tullaan perinteisistä Erasmusmaista, mutta lähtijät haluavat Aasiaan tai Venäjälle, eksoottisempiin nousevan kaupankäynnin kohteisiin.”

3.5 EU:N ERASMUS-OHJELMA ON SUURIN YKSITTÄINEN VÄYLÄ ULKOMAILLE

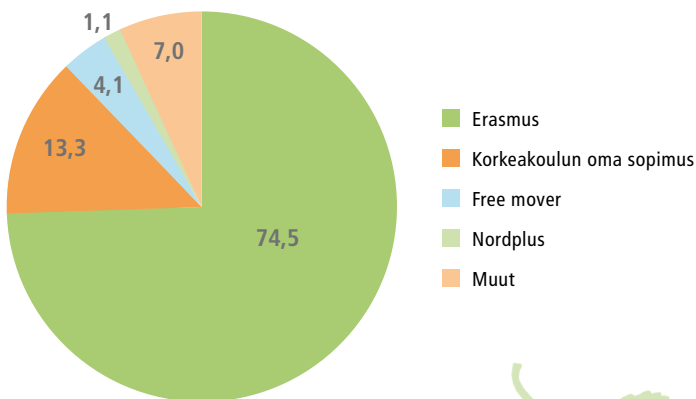
Korkeakouluopiskelijoiden vaihtojaksot toteutuvat neljän keskeisen järjestelyn avulla: nämä ovat EU:n Erasmus-ohjelma, korkeakoulujen omat sopimukset, opiskelijan omat järjestelyt eli free mover -paikat sekä Pohjoismaiden ministerineuvoston Nordplus-ohjelma. Näiden kautta kanavoituu 89 % Suomesta muualle suuntautuvasta ja 93 % Suomeen tulevasta vaihdosta.

Erasmus-ohjelman rooli on merkittävä erityisesti ulkomailta Suomeen suuntautuvassa opiskelijaliikkuvuudessa, sillä jopa 75 % suomalaisten korkeakoulujen vaihto-opiskelijoista tulee Erasmus-ohjelman tuella. Ohjelman osuus on kuitenkin hienoisesti pienentynyt viime vuosina. Vastaavasti korkeakoulun omien sopimusten perusteella saapuvien osuus on hieman kasvanut.

Erasmus on suurin yksittäinen kanava myös Suomesta ulkomaille lähteille, mutta pienemmässä mittakaavassa, sillä lähtijöistä ohjelman tuella liikkuu hieman alle puolet. Erasmusen osuus on viime vuosina kasvanut muutamalla prosenttiyksiköllä, mikä selittyy mm. sillä, että ohjelman tuella on lukuvuodesta 2007–2008 voinut lähteä myös kansainväliseen harjoitteluun. Pohjoismaisen Nordplus-ohjelman osuus on sen sijaan ollut laskemaan päin.

Kuvio 10. Korkeakouluopiskelijoiden liikkuvuusjärjestelyt Suomesta ulkomaille 2010

Kuvio 11. Korkeakouluopiskelijoiden liikkuvuusjärjestelyt ulkomailta Suomeen 2010

Eivätkö Pohjoismaat kiinnosta suomalaisia?

Nordplus-ohjelman osuus suomalaisopiskelijoiden liikkuvuusjärjestelyissä on CIMOn tilastoissa vuosi vuodelta pienentynyt. **Kenneth Lundin** CIMOn korkeakoulu yhteistyön yksiköstä arvelee tämän johtuvan ennen kaikkea siitä, että Nordplus-vaihtojen keskipituus on lyhentynyt – alle 3 kuukauden mittaiset jaksot eivät tilastoissa näy.

Suomalaisten korkeakoulujen opiskelijoille myönnettiin lukuvuonna 2009–2010 yhteensä 568 Nordplus-apurahaa 1–12 kuukauden mittaisiin vaihtoihin. Tarkkaa tietoa jaksojen pituudesta ei ole saatavilla.

Nordplus-ohjelmassa tuetaan myös lyhytkestoista eli 1–4 viikon mittaista liikkuvuutta uusilla express-apurahoilla, joita opiskelijat voivat käyttää esimerkiksi osallistuessaan kumppanioppilaitoksen kursseihin. Näitä apurahoja sai edellisen lukuvuoden aikana 284 suomalaista. Koska ohjelman kokonaisrahoitus ei ole noussut samassa suhteessa kuin express-liikkuvuuden, on pidempien liikkuvuusjaksojen määrän täytynt vähentyä.

Lundin uskoo myös, että korkeakoulut rahoittavat pidempiä vaihtoja Nordplus-kumppaneidensa kanssa Erasmus-tuella, jolloin suhteessa paljon pienemmät pohjoismaiset rahat voi keskittää lyhyen liikkuvuuden tukemiseen.

Mahdollisuus harjoitteluun ulkomailla on kasvattanut suomalaisten Erasmus-liikkujien määrää.

3.6 VALTAOSA LIIKKUJISTA OPISKELEE ALEMPAA KORKEAKOULUTUTKINTOA TAI NUORTEN AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTOA

Yliopistojen vaihto-opiskelijoista valtaosa suorittaa alempaa korkeakoulututkintoa. Suomesta ulkomaille lähtevistä heitä on peräti kaksi kolmasosaa. Jatko-opiskelijat näkyvät näissä tilastoissa selvästi vähemmän, sillä vuoden 2010 aikana lisensiaatin tai tohtorin tutkinnon suorittajia lähti ulkomaille 168 ja tuli Suomeen 111. Kyse saattaa olla siitä, että jatko-opiskelijoiden liikkuvuusjaksot ovat usein alle 3 kuukauden mittaisia.

Ammattikorkeakoulujen kansainvälinen liikkuvuus painottuu erittäin vahvasti nuorten koulutukseen, sillä aikuisten koulutuksessa tai ylempää ammatti-

korkeakoulututkintoa opiskelivat liikkuvat vain vähän. Vuonna 2010 yli 3 kuukauden mittaiselle ulkomaanjaksolle lähti 75 aikuisten koulutuksessa opiskelevaa ja 11 ylempään ammattikorkeakoulututkinnon suorittajaa. Pääpaino aikuisopiskelijoiden liikkuvuudessa on lyhyemmissä jaksoissa, joille lähti 227 aikuiskoulutuksessa opiskelevaa ja 87 ylempään ammattikorkeakoulututkinnon suorittajaa.

	Suomesta	Suomeen
Alempi korkeakoulututkinto	65,2	51,5
Ylempi korkeakoulututkinto	31,6	46,5
Lisensiaatin tai tohtorin tutkinto	3,2	2,1
Yhteensä	100	100

Taulukko 20: Yliopistojen opiskelijaliikkuvuus opintoasteen mukaan 2010

	Suomesta	Suomeen
Ammattikorkeakoulututkinto (nuorten)	98,2	99,0
Ammattikorkeakoulututkinto (aikuisten)	1,6	0,1
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto	0,2	0,4
Tuntematon	0,0	0,5
Yhteensä	100	100

Taulukko 21: Ammattikorkeakoulujen opiskelijaliikkuvuus opintoasteen ja koulutuksen tyypin mukaan 2010

Aikuisopiskelijoiden ulkomaanjaksot ovat useimmiten lyhyitä.

Tutkinto-opiskelijat muodostavat erilaisen joukon kuin vaihto-opiskelijat

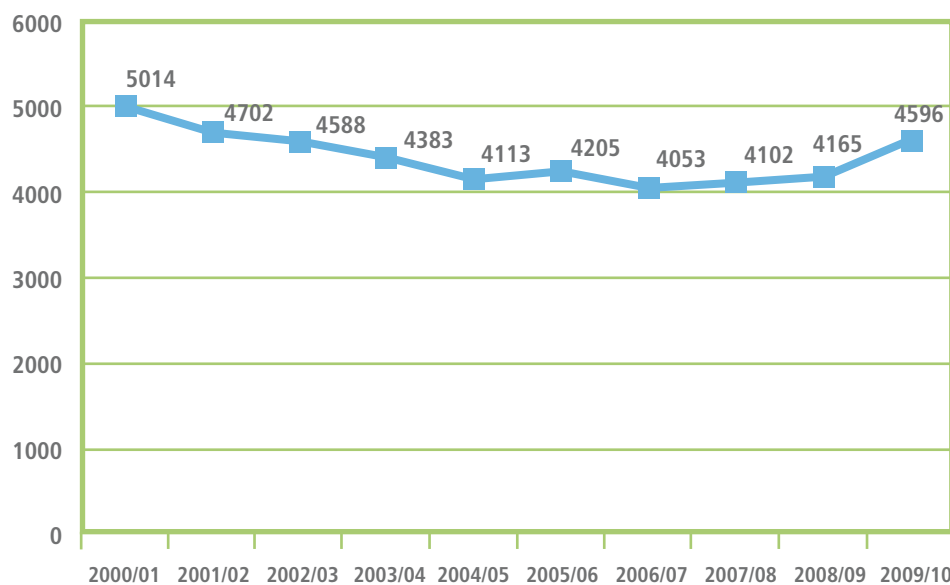
Vaihto-opiskelijoiden ja harjoittelijoiden lisäksi kansainväliseen liikkuvuuteen luetaan ne opiskelijat, jotka suorittavat koko tutkintoa ulkomailla. CIMOn tilastoissa heidän liikkumisensa ei näy, mutta Kela tuottaa tilastoja suomalaisista opintotuen saajista ulkomailla ja Tilastokeskus ulkomaisista opiskelijoista Suomessa.

Kelan opintotukitilastoista selviää, että reilut **4500 suomalaista korkeakouluopiskelijaa sai lukuvuonna 2009–2010 opintotukea ulkomailla suoritettavaan tutkintoon**. Tutkinto-opiskelijoiden määrä on kehittynyt 2000-luvulla eri tavalla kuin vaihto-opiskelijoiden: kun Suomesta vaihtoon lähteneiden opiskelijoiden määrä on kasvanut lähes 50 %:lla, tutkinnon suorittajien määrä on aluksi tullut reilusti alaspäin ja sitten pysytellyt hieman yli 4000 opiskelijassa. Viime lukuvuonna ulkomailla tutkintoa suorittavien määrä kuitenkin selkeästi nousi.

Tutkinto-opiskelijoiden **ylivoimaisesti suosituimmat kohdemaat olivat Britannia ja Ruotsi**, jonne heistä suuntasi yli puolet (51 %). Tutkinnon suorittaminen keskittyy vaihto-opiskeluakin vahvemmin vain muutamaamaan maahan: neljässä suosituimmassa kohdemaassa opiskelee jo kaksi kolmasosaa (68 %) kaikista tutkinto-opiskelijoista, jotka saavat Kelan opintotukea.

Britannia	1592	Alankomaat	171
Ruotsi	749	Australia	131
Viro	450	Tanska	112
Yhdysvallat	324	Ranska	87
Saksa	230	Italia	70

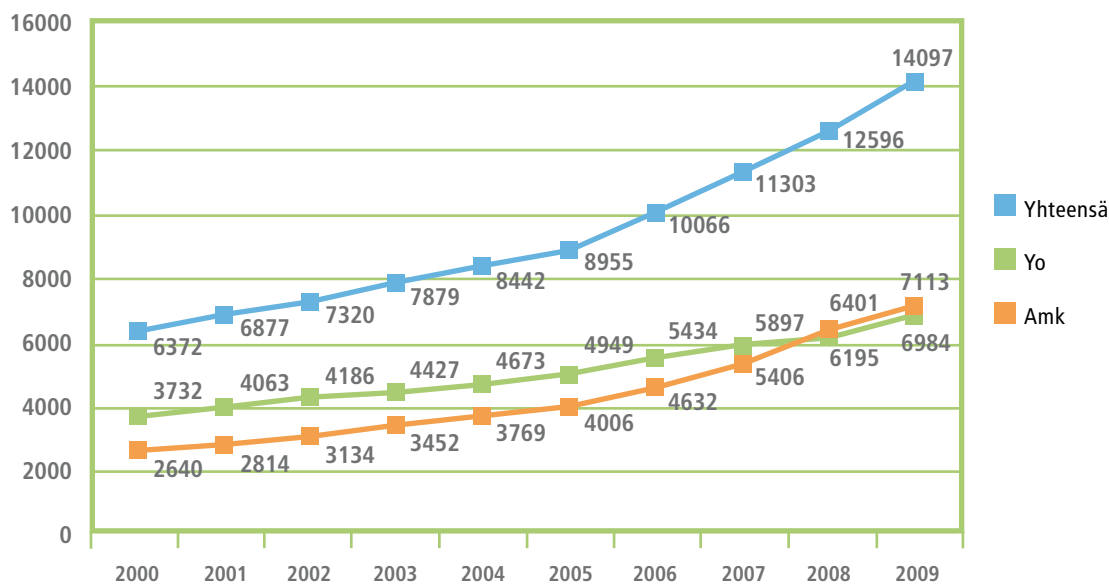
Lähes 9000 vaihto-opiskelijan lisäksi **suomalaisissa korkeakouluissa opiskelee vuosittain 14 000 ulkomaisista tutkinnon suorittajaa**, mikä käy ilmi Tilasto-

Kuvio 12: Suomalaiset tutkinto-opiskelijat ulkomaisissa korkeakouluissa (Lähde: Kelan opintotukitilasto)

keskuksen tilastoista. Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä on kasvanut voimakkaasti, yli kaksinkertaistunut 2000-luvulla. Tutkinto-opiskelijoita tulee Suomeen eri maista kuin vaihto-opiskelijoita: yleisimpien lähtömaiden joukossa ovat naapurimaat Venäjä, Viro ja Ruotsi, mutta tulijoita on runsaasti myös Aasian ja Afrikan maista. Erityisesti näiden kauempaa tulevien opiskelijoiden määrä on ollut viime vuosina reilussa kasvussa.

Kiina	2105	Ruotsi	530
Venäjä	1595	Saksa	478
Nigeria	731	Etiopia	467
Viro	700	Pakistan	420
Nepal	615	Ghana	395

Kuvio 13: Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat korkeakouluissa (Lähde: Tilastokeskus)

Vastaava asiantuntija **Siru Korkala** työskentelee CIMOn Tietopalvelut-yksikössä vastuualueenaan erityisesti yleissivistävän, ammatillisen ja aikuiskoulutuksen kansainvälistymiseen liittyvä tutkimus- ja selvitystoiminta.

Vastaava asiantuntija **Irma Garam** työskentelee CIMOn Tietopalvelut-yksikössä vastuualueenaan erityisesti korkeakoulutuksen kansainvälistymiseen liittyvä tutkimus- ja selvitystoiminta.

Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimiva asiantuntija- ja palveluorganisaatio, joka edistää kansainvälistä vuorovaikutusta koulutuksen, työelämän ja kulttuurin alueilla sekä nuorison keskuudessa. CIMO hallinnoi ja toimeenpanee erilaisia vaihto- ja apurahaohjelmia ja vastaa Euroopan unionin koulutus- ja nuoriso-ohjelmien kansallisesta toimeenpanosta sekä Kulttuuri- ja Kansalaisten Eurooppa-ohjelmien tiedottamisesta. Lisäksi CIMO edistää Suomen kielen ja kulttuurin opetusta ulkomaisissa yliopistoissa. Keskeisiin tehtäviin kuuluu myös kerätä, muokata ja välittää toimialaan kuuluvaa tietoa eri asiakasryhmien tarpeisiin.

CIMOn tutkimus- ja selvitystoiminta tuottaa tietoa kansainvälisen koulutusyhteistyön suunnittelun ja kehittämisen tueksi. Se mm. tilastoi kansainvälistä opiskelijaliikkuvuutta sekä tekee erilaisia selvityksiä koulutuksen kansainvälistymisestä ja kansainvälisen koulutusyhteistyön ajankohtaisista teemoista.

FAKTAA – Tietoa ja tilastoja on julkaisusarja, jossa esitellään CIMOn tutkimus- ja selvitystoiminnan tuloksia tiivistetyssä muodossa. FAKTAA-julkaisut ilmestyvät sekä painettuina että pdf-muodossa CIMOn verkkopalvelussa. Raportit (pdf) julkaistaan *Tietoa ja tilastoja* -sarjassa CIMOn verkkopalvelussa osoitteessa www.cimo.fi | Palvelut | Julkaisut | Selvitykset.

FAKTAA 1/2011 julkaisun toimitti Tiina Lehmusvaara.

ISSN 1798-3649 (painettu)

ISSN 1798-3657 (pdf)

ISBN 978-951-805-435-4

ISBN 978-951-805-436-1 (pdf)

ISBN 978-951-805-437-8 (e-julkaisu)

Painettu paperille, jolle on myönnetty EU-kukka rek.nro. FI/11/1

Suuntana aidosti
avarakatseinen Suomi.

